

ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОПЕДАГОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ ЯК ДИДАКТИЧНОЇ ОДИНИЦІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ / ПЕДАГОГІВ**ОСАДЧЕНКО І. І.**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та реабілітації**Національний університет біоресурсів і природокористування України**

E-mail: osadchenkoinna@nubip.edu.ua

Анотація. У статті на основі аналізу наукових джерел схарактеризовано психопедагогічну ситуацію як дидактичну одиницю у підготовці майбутніх соціальних працівників / педагогів. Дидактичну одиницю розглянуто як найменшу частину навчальної інформації, яка необхідна для сприйняття, аналізу та засвоєння майбутніми соціальними працівниками/ педагогами. З точки зору системного підходу, ключовою одиницею технології ситуаційного навчання функціонує навчальна психопедагогічна ситуація, яка є складовою змісту навчання та його дидактико-організаційною ознакою. Стверджено, що психопедагогічна ситуація є найменшою дидактичною одиницею в контексті підготовки майбутніх соціальних працівників/ педагогів. Зроблено логічний наголос на слові «найменший», не претендуючи на універсальність психопедагогічної ситуації як дидактичної одиниці в дидактичній сфері професійної підготовки. Що стосується використання технології ситуаційного навчання у підготовці майбутніх соціальних працівників/ педагогів, то важливим показником її ефективності є тісний зв'язок теорії з практикою, що виникає внаслідок мобільного аналізу широкого кола проблем (інформації) практичної діяльності. Проте розв'язання проблеми – це ще не завершена робота: студенти – майбутні соціальні працівники/ педагоги – мають сприймати реакцію оточуючих на їхні дії, розуміючи, що можливі різні рішення за умови, що ризик прийняття рішень залишається за ними, а не за викладачем, інтерпретуючи наслідки ухвалення поспішних рішень або самостійних роздумів про виконану роботу. Доведено, що в умовах такої підготовки надзвичайно важливою стає підготовленість (компетентність) самого викладача: він має бути заздалегідь досвідченим практиком у сфері соціальної роботи та соціальної педагогіки та людиною з високим рівнем аналітичного мислення, адже він повинен не тільки заздалегідь знати ймовірні варіанти правильного вирішення ситуації, але й мобільно реагувати на варіанти студентів.

Ключові слова: психопедагогічна ситуація, дидактична одиниця, професійна підготовка, майбутні соціальні працівники/ педагоги, технологія ситуаційного навчання.

Актуальність (Introduction).

Інноваційна концептуальність сучасних університетів вимагає пошуку нових, певним чином адаптованих до відомих технологій навчання. Однією з таких технологій навчання вважаємо технологію ситуаційного навчання як адаптовану з вищої економічної освіти в контекст підготовки майбутніх соціальних працівників / педагогів. Її суть, на нашу думку, полягає в тому, що викладач в освітньому процесі закладу вищої освіти (далі – ЗВО) створює запозичені із професійної

практики проблемні ситуації, які студенти – майбутні соціальні працівники / педагоги – повинні ретельно проаналізувати (індивідуально, у парах, групах, колективно) і ухвалити оптимальне рішення в конкретних умовах. Перевагою технології ситуаційного навчання є те, що навчальні дії студентів у процесі аналізу професійної (психопедагогічної) ситуації мають бути ідентичними або максимально подібними до реальних подій у майбутній професійній діяльності. Однак, щоб об-

рати найефективніший спосіб професійно-орієнтованого навчання у ЗВО маємо деталізувати кожен компонент та елемент цього процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Також розглядаємо технологію ситуаційного навчання як різновид специфічного «навчального руху» – аналізу і синтезу теоретичних основ, набутих студентами та перевірених на практиці, але на заняттях, а не у виробничих умовах (під час різного виду навчально-виробничих практик). В. Бондар зазначає, що для ефективного використання в навчанні у ЗВО методу сходження (руху) і синтезу на основі теоретичної системи необхідно: а) визначити елементарну структурну одиницю (примітка: таку одиницю автор називає «клітиною») освітнього процесу та її відповідне відображення в теорії; б) простежити, як розвивається окрема, елементарна «клітина» навчального процесу на основі вирішення внутрішніх і зовнішніх протиріч у структурі обраної технології навчання; в) на цій основі показати всю різноманітність зв'язків і відносин, що виникають у освітньому процесі з урахуванням його змісту, методів і форм [3, с. 26]. Під такою елементарною структурною одиницею дослідники (Н. Баландіна [1], В. Бондар [3], І. Осадченко [8–9], О. Петрук [11] та ін.) розуміють «дидактичну одиницю». Незважаючи на постійне використання терміну «дидактична одиниця» у науково-дидактичному просторі, нами не виявлено його тлумачення у довідкових джерелах. Це призводить до необхідності з'ясування сутності категорії «дидактична одиниця», зокрема щодо змісту дидактико-організаційної системи навчання у ЗВО у контексті професійної підготовки майбутніх соціальних працівників / педагогів. Для цього, насамперед, необхідно визначити стан дослідженості специфіки такої підготовки та особливостей її дидактичної одиниці у наукових працях.

Наразі дослідники (О. Бартош [2], М. Довга [7], А. Дуля [5], М. Житинська

[6], Г. Михайлишин [7], Л. Романовська [13] та ін.) ґрунтовно вивчають професійну підготовку майбутніх соціальних працівників / педагогів як соціально-освітню проблему, що включає процес соціального управління, сприяння та соціальний захист прав молодого покоління у країнах Європи: Німеччині, Великій Британії, Франції, Польщі, Австрії, Швеції та ін. Я. Співаком визначено, що така підготовка базується на соціальних вимогах та концептуальних підходах, на основі яких вона здійснюється з урахуванням суспільних вимог [14]. Відтак зміст освіти у цих країнах побудований винятково на аналізі професійних ситуацій, акцентованих на соціальних запитах державного рівня.

Обґрунтовано науково-теоретичні та практичні засади системи професійної підготовки майбутніх соціальних працівників / педагогів до роботи з окремими категоріями людей, наприклад із незахищеними категоріями населення. Зазначено у результаті досліджень Я. Юрків, що система професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до роботи із соціально незахищеними категоріями населення становить сукупність взаємопов'язаних елементів: цільово-результативного, теоретико-методологічного, суб'єктно-об'єктного, екологічного, змістовного та технологічного, що реалізуються шляхом ефективного аналізу професійних ситуацій [15]. Сучасні вимоги до кваліфікації майбутніх соціальних працівників / педагогів окреслюють науковий складник їхньої професійної підготовки. Встановлено, що ефективними технологіями науково-дослідної підготовки соціальних працівників у вищій школі є: а) кейс-технологія (дозволяє шляхом колективного творчого обговорення на прикладі реальної ситуації, що включає оригінальний практичний досвід, розробити конкретні практичні уміння і навички у студентів), б) контекстне навчання (передбачає опанування студентами великого обсягу навчальної інформації без збільшення часу навчання за рахунок

зміни механізмів її засвоєння, структури інформації, форм її подання), диференційоване навчання (створюються умови, що дозволяють кожному студенту розкрити його потенційні можливості для науково-дослідної роботи), розвиток критичного мислення (розвивається вміння науково мислити для вирішення нетривіальних професійних завдань), проекти (спрямовані на формування умінь студентів комбінувати формальні знання із практичним досвідом) (Р. Журенко, О. Повідайчик [12]). Як бачимо, спільною основою цих технологій та систем професійної підготовки майбутніх соціальних працівників / педагогів є професійна ситуація, використовувана у навчанні. Однак бракує досліджень конкретного аналізу дидактичної одиниці у підготовці майбутніх соціальних працівників/ педагогів, якою вбачаємо психопедагогічну ситуацію, зважаючи на виконання професійних обов'язків безпосередньо у закладах освіти чи дотично до них.

Мета (Purpose). Мета дослідження – на основі аналізу наукових джерел та емпіричного матеріалу охарактеризувати психопедагогічну ситуацію як дидактичну одиницю у підготовці майбутніх соціальних працівників / педагогів.

Методи (Methods). Автором статті окремо здійснено докладну характеристику застосування технології ситуаційного навчання та її дидактичної одиниці у освітньому процесі у ЗВО [8–9]. У публікації використано низку теоретичних методів науково-педагогічного дослідження: аналіз, синтез, порівняння й узагальнення наукових джерел для визначення особливостей професійної підготовки майбутніх соціальних працівників / педагогів, здійснення характеристики психопедагогічної ситуації як дидак-

тичної одиниці їхньої професійної підготовки. Використано також метод моделювання для візуалізації окремих аспектів характеристики психопедагогічної ситуації як дидактичної одиниці у підготовці майбутніх соціальних працівників / педагогів.

Результати (Results). Передусім, зазначимо, що під психопедагогічною ситуацією розуміємо обставини, які виникають у навчальному процесі і без правильного вибору виходу з яких неможлива подальша ефективна діяльність жодного з його учасників. Навчальна психопедагогічна ситуація, у нашому випадку, є конкретним навчальним завданням, змістом якого є психопедагогічна ситуація.

З'ясуємо, чи можна вважати психопедагогічну ситуацію (навчальну ситуацію) як дидактичну одиницю у підготовці майбутніх соціальних працівників / педагогів?

Загалом на сучасному етапі розвитку дидактики вищої освіти, на думку П. Гусака, помітне прагнення дослідників виокремити дидактичну одиницю, яка переводить навчальний процес на технологічний рівень. У такий спосіб «осередкова організація навчального процесу» може якісно змінити всю систему педагогічного процесу [4, с. 17]. Ідею незмінності структури порівнюваних дидактичних явищ В. Бондар переніс на структуру методу навчання, обґрунтувавши його як мікродію у навчанні і прийнявши процес навчання як дидактичну одиницю, запропонувавши таку структурну композицію: а) навчальна мета; б) цільове завдання; в) зміст навчальних матеріалів; г) метод асиміляції; ґ) форма організації навчальної діяльності; д) результат засвоєння знань із виховним і розвивальним ефектом [3, с. 70] (рис. 1).

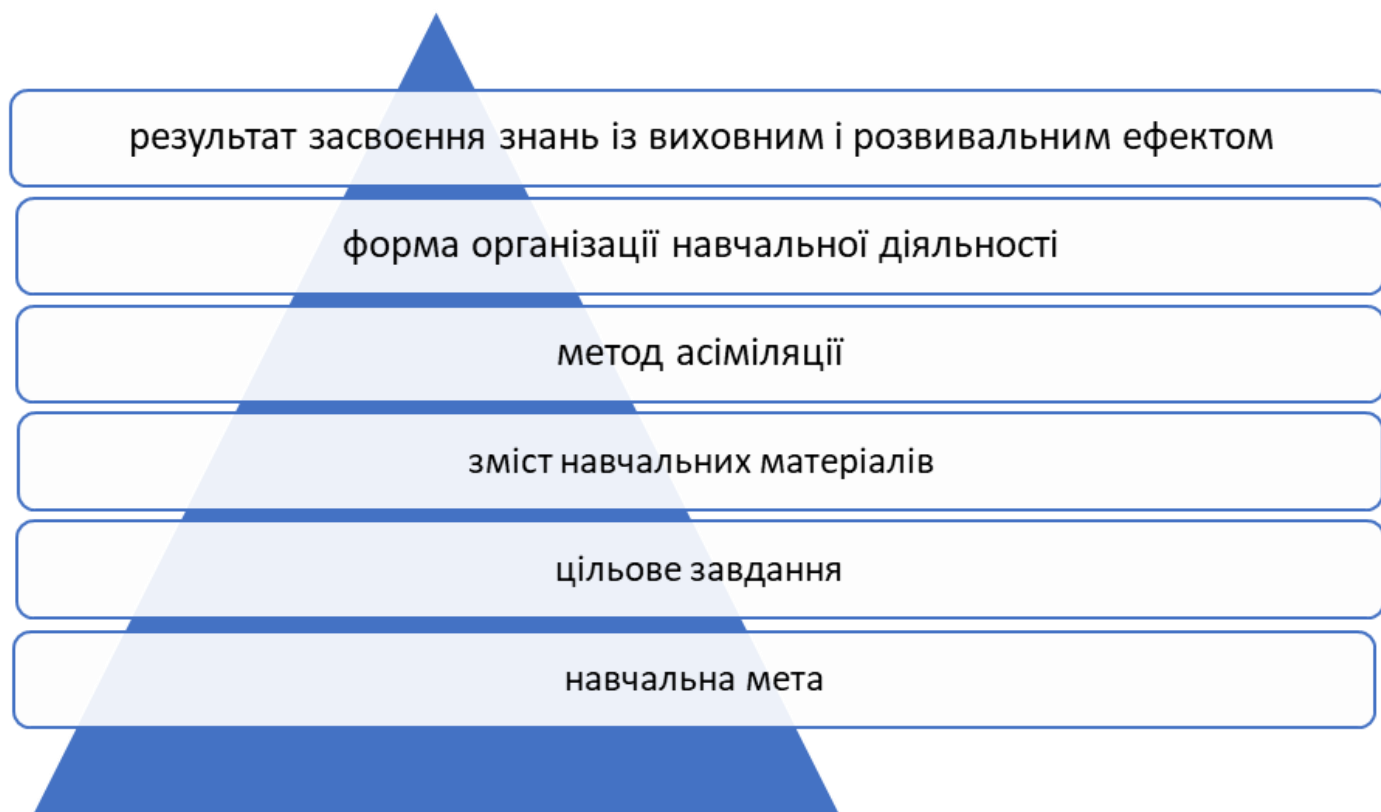

Рис.1. Структура дидактичної одиниці як навчальної мікродії (за В. Бондарем)

Дидактична одиниця («навчальна одиниця», «одиниця навчального процесу», «осередок», «ланка» тощо) виступає як абстрактна модель навчального процесу і оснащується різноманітним змістом для конкретного предмета, навчального завдання чи методу тощо. Зазначене повстало з теорії укрупнення дидактичних одиниць (УДО) Ерднієва. Зведена дидактична одиниця – це локальна система понять, об'єднаних на основі їх змістових зв'язків, що утворюють комплексно впізнавану одиницю [3, с. 36].

Найменшою дидактичною одиницею процесу навчання майбутніх соціальних працівників / педагогів може бути будь-яка форма організації навчання: семінар, екскурсія, лекція, практичне чи лабораторне заняття, оскільки вони також мають мету, призначення, зміст, методи і засоби навчання, форми організації навчальної діяльності, результати навчання студентів. Лише при чіткому уявленні про структуру дидактичної одиниці навчального процесу, на думку В. Бондаря, навчальне заняття можна побудувати як

набір навчальних осередків, з яких воно складається [3].

А. Остапенко, трактуючи навчальний процес як набуття особистістю знань, умінь і навичок, аналізує його з різних позицій, за різними ознаками, зокрема, характеризуючи навчальну ситуацію як частину освітнього процесу. Методика навчання характеризується ним як індивідуальний процес для кожного викладача, що складається з низки навчальних психопедагогічних ситуацій, необхідних для досягнення тієї чи іншої навчальної мети [10, с. 67]. Автор не вживає термін «дидактична ситуація», однак, порівнюючи його думки з цього приводу з зазначеними вище авторами, можна зробити висновок про тотожність аналізованих понять.

Окрему навчальну проблему – дидактичну одиницю – у рамках навчального блоку досліджує А. Остапенко. На її думку, дидактична одиниця враховує й дрібніші дидактичні елементи, наприклад текст завдання, що є це не лише дидактичною одиницею, а й універсальною ди-

дактичною одиницею, що дозволяє поєднати два найважливіші напрями у навчанні. Крім того, обґрунтовуючи вибір чи формулювання, приміром, тексту завдання як навчальної одиниці, автор визначає особливості умов сучасного навчання: структурно-функціональний об'єкт навчання, що зберігає свої основні властивості та функції [10, с. 6].

Таким чином, сукупність дидактичних одиниць становить загальний зміст навчання відповідно до освітньої програми спеціальності 231 «Соціальна робота». Отже, дидактична одиниця – це найменша частина навчальної інформації, яка необхідна для сприйняття, аналізу та засвоєння студентам – майбутніми соціальними працівниками / педагогами.

Вважаємо, що в умовах такого навчання вкрай важливою стає підготовка (компетентність) самого викладача: він має бути досвідченим практиком соціальної роботи та людиною з високим рівнем аналітичного мислення, адже він має не лише знати заздалегідь можливі варіанти правильного вирішення психопедагогічної ситуації, а також мобільно реагувати на варіанти студентів. У контексті використання технології ситуаційного навчання у підготовці майбутніх соціальних працівників / педагогів важливим показником її ефективності є тісний зв'язок теорії з практикою шляхом надання широкого спектру практичних завдань (інформації) за короткий проміжок часу. Проте вирішення проблеми – це ще не завершена робота: студентам – майбутнім соціальним працівникам / педагогам – необхідно сприймати реакцію інших на їхні дії, розуміючи, що можливі різні рішення, доки ризик ухвалення рішень залишається позаду, а викладач лише інтерпретує наслідки поспішних рішень або самостійно розмірковує про виконану роботу.

Викладач виконує роль ведучого, модератора (лат. moderator – «той, хто зупиняє» – ведучий, який виконує функції коментатора, диктора, допитувача [9, с. 367]), який формулює запитання, запи-

сує відповіді, підтримує дискусію або просто підтримує самостійний аналіз психопедагогічної ситуації студентами. Таким чином, відповідно до змісту навчальної дисципліни здійснюється професійна підготовка майбутніх соціальних працівників / педагогів загалом за певними правилами створюється модель конкретної психопедагогічної ситуації, яка склалася в реальному професійному житті соціальної сфери і яка має відображати комплекс знань і відпрацювання умінь і навичок, які мають засвоїти студенти.

Специфічну динамічну освітню ситуацію вважають структурною одиницею навчального процесу у ЗВО, завданням, яке розвивається процесуально, тобто у взаємодії суб'єктів освіти (викладача і студента), одночасно з методами і засобами навчання виконання цієї діяльності для отримання результату. Сутність дидактичної одиниці у контекстному навчанні – неоднозначне і суперечливе явище, яке дає можливість розвивати зміст навчання в його динаміці та дозволяє створити систему інтелектуальних і соціальних відносин між суб'єктами ситуації (насамперед, студентами та викладачами) [4, с. 67].

Фактично вся система такого навчання будується на основі конкретної дидактичної психопедагогічної ситуації, яка орієнтована на вирішення ситуаційних завдань і проблем, широке використання ухвалення нових чи аналізу готових рішень у процесі їх опрацювання. Отже, дидактична одиниця роботи студентів і викладачів у системі застосування технології ситуаційного навчання у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників / педагогів – це, безперечно, психопедагогічна ситуація, яка є досить суперечливою, оскільки містить набір специфічних особливостей і план потенційних дидактичних можливостей: потенціал, необхідний для активізації ресурсів змісту освіти в його динаміці і розвитку, що дозволяє активізувати систему інтелектуальних, соціальних та інших відносин студентів. Команди, залучені в цю психопедагогічну ситуацію створюють

дидактичну ситуацію, що виникає і розвивається на основі взаємодії суб'єктів освітнього процесу, якими є викладач і студент [10, с. 21].

Однак, враховуючи ширше бачення категоріального прояву дидактичної одиниці як форми і методу навчання (за В. Бондарем [3], А. Остапенком [10]) до поняття як дидактичної одиниці «психопедагогічної ситуації» додаємо означення «найменша», щоб підкреслити її мінімальний структурно-змістовий обсяг порівняно, наприклад, з навчальним заняттям. Орім того, якщо проаналізувати вимоги до функціональної сутності навчального блоку з точки зору В. Бондаря [3, с. 36], має бути завершеним об'єктом у мініатюрі (у нашому випадку – реальний навчальний процес), бути відтворюваним та мати достатню інформаційну базу (у нашому випадку – додаткові обставини, супровідний інформаційний пакет першоджерел у психопедагогічній ситуації тощо). Відповідно до вказаних на початку статті тлумачень понять «психопедагогічна ситуація» та «навчальна ситуація», вважаємо, що найважливішим для дидактичної одиниці є наявність ключових властивостей і функцій об'єкта навчання, що, на нашу думку, є досить психопедагогічним. Використання психопедагогічних ситуацій як дидактичних одиниць у підготовці майбутніх соціальних працівників / педагогів спрямоване на формування професійно компетентних знань, умінь і навичок студентів.

Висновки та перспективи (Discussion). Таким чином, дидактична одиниця – це найменша частина навчальної інформації, яка необхідна студентам для сприйняття, аналізу та засвоєння навчального матеріалу. З точки зору системного підходу, ключовою одиницею технології ситуаційного навчання є навчальна психопедагогічна ситуація, яка є складовою змісту навчання та його дидактичних й організаційних особливостей. Тому доцільно говорити про трактування психопедагогічної ситуації як найменшої дидактичної одиниці в контексті досліджуваної проблеми: професійної

підготовки майбутніх соціальних працівників / педагогів у закладах вищої освіти. Зауважимо лише, що робимо логічний наголос на слові «найменший», не претендуючи на універсальність психопедагогічної ситуації як дидактичної одиниці в дидактичній сфері професійного розвитку.

Подальших досліджень потребує визначення методологічних підходів до ефективного застосування технологій ситуаційного навчання у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників / педагогів.

Список використаних джерел

1. Баландіна Н. Ф. Навчальний текст як засіб породження нових смислів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Випуск 28. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2017. С. 14–19. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19410/Balandina.pdf?sequence=1> (дата доступу: 12.08.2022).
2. Бартош О. П. Деякі аспекти професійної підготовки майбутніх соціальних працівників на засадах праксеологічного підходу у вищих навчальних закладах України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер.: Педагогіка, соціальна робота. 2014. Вип. 34. С. 15–21. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/3480/1/%D0%94%D0%95%D0%AF%D0%9A%D0%86%20%D0%90%D0%A1%D0%9F%D0%95%D0%9A%D0%A2%D0%98%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A4%D0%95%D0%A1%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%9E%D0%87%20%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%93%D0%9E%D0%A2%D0%9E%D0%92%D0%9A%D0%98%20%D0%9C%D0%90%D0%99%D0%91%D0%A3%D0%A2%D0%9D%D0%86%D0%A5%20%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%92%D0%9D%D0%98%D0%9A%D0%86%D0%92.pdf> (дата звернення: 26.09.2022).

3. Бондар В. Дидактика: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2005. 264 с.
4. Гусак П. М. Технологія засвоєння студентами дидактичної теорії. Луцьк, Вид-во ВДУ, 1996. 115 с.
5. Дуля А. В. Підготовка майбутніх соціальних працівників до здійснення соціальної роботи з військовослужбовцями та їх сім'ями. *Актуальні питання гуманітарних наук*: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Вип. 2 (27). С. 193–198. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32041/> (дата звернення: 27.09.2022).
6. Житинська М. О. Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників до здійснення паліативного догляду осіб літнього віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Сер. 11: Соціальна робота. Вип. 26. С. 117–121. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/32562> (дата звернення: 26.09.2022).
7. Михайлишин Г., Довга М. Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з молодими сім'ями: поняття та загальна характеристика. *Освітні обрії*. 2019. Т. 49. № 2. С. 75–77. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/8339> (дата звернення: 25.09.2022).
8. Осадченко І. І. Сутність дидактичної одиниці технології ситуативного навчання у підготовці майбутніх учителів початкової школи. *Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка*. Серія: Педагогіка // за заг. ред. Нісімчука А. С., Бенери В. Є. Кременець: ВЦ КОГПІ ім. Тараса Шевченка. 2013. Вип. 1. С. 78–82.
9. Осадченко І. І. Теорія і практика ситуативного навчання у підготовці майбутніх учителів початкової школи: монографія. Умань: ПП Жовтий, 2011. 414 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/6533/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%D0%9E%D1%81%D0%B0%D0%B4%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B0%D1%86%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87....pdf> (дата доступу: 12.08.2022).
10. Остапенко А. А. Моделювання багатовимірної педагогічної реальності: теорія і технології. 2-е вид. Київ: Освіта. 2011. 384 с.
11. Петрук О. М. Текст як стрижнева дидактична одиниця інтегрованого підручника з української мови для шкіл з навчанням мовами національних меншин. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718291/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%8F%D0%BA%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%B6%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%B4%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8F.pdf> (дата доступу: 12.08.2022).
12. Повідайчик О. С., Жиленько Р. В. Технології професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до науково-дослідницької діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород: Говерла, 2020. Вип. 2 (47). С. 125–129. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/34039> (дата доступу: 12.08.2022).
13. Романовська Л. І. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності та позитивні тенденції такого процесу в Україні. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. № 2 (8). С. 224–227. URL: <http://elar.khmnpu.edu.ua/jspui/bitstream/12>

14. Співак Я. О. Професійна підготовка соціальних працівників: вітчизняний і міжнародний досвід. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2018. Випуск 6(87). С. 134–145. URL: <https://oaji.net/articles/2019/690-1555699098.pdf> (дата доступу: 12.08.2022).

15. Юрків Я. І. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до роботи із вразливими категоріями населення: *дис. на здобуття наук. ступ. доктора пед. наук за спеціальністю 13.00.05 – соціальна педагогіка*. Старобільськ, 2021. 606 с. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/8789> (дата доступу: 12.08.2022).

References

1. Balandina, N. F. (2017). Navchal'nyy tekst yak zasib porodzhennya novykh smysliv [Educational text as a means of generating new meanings]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova – Scientific journal of the M. P. Drahomanov NPU, issue 28, 5, 14–19* [in Ukrainian].

2. Bartosh, O. P. (2014). Deyaki aspekty profesiynoyi pidhotovky maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv na zasadakh prakseolohichnoho pidkhodu u vyshchykh navchal'nykh zakladakh Ukrainy [Some aspects of professional training of future social workers based on the praxeological approach in higher educational institutions of Ukraine]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Ser.: Pedagogika, sotsial'na robota, 2014, 34, 15–21* [in Ukrainian].

3. Bondar, V. (2005). Dydaktyka: navchal'nyy posibnyk. Kyiv: Lybid' [in Ukrainian].

4. Husak, P. M. (1996). Tekhnolohiya zasvoyennya studentamy dydaktychnoyi teorii. Luts'k: Vyd-vo VDU [in Ukrainian].

5. Dulya, A. V. (2020). Pidhotovka maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv do zdiysnennya sotsial'noyi roboty z viys'kovosluzhbovtzamy ta yikh sim'yamy [Preparation of future social workers for social work with servicemen and their families]. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk: mizhvuzivs'kyy zbirnyk naukovykh prats' molodykh vchenykh Drohobych'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka – Current issues of humanitarian sciences: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University, 2 (27), 193–198* [in Ukrainian].

6. Zhytyn's'ka, M. O. (2019). Profesiyna pidhotovka maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv do zdiysnennya paliatyvnoho dohlyadu osib litn'oho viku [Professional training of future social workers for palliative care of elderly people]. *Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova – Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov, ser. 11, 26, 117–121* [in Ukrainian].

7. Mykhaylyshyn, H., Dovha, M. (2019). Orhanizatsiyno-pedahohichni umovy profesiynoyi pidhotovky maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv do roboty z molodymy sim'yamy: ponyattya ta zahal'na kharakterystyka [Organizational and pedagogical conditions of professional training of future social workers to work with young families: concepts and general characteristics]. *Osvitni obriyi – Educational horizons, 49, 2, 75–77* [in Ukrainian].

8. Osadchenko, I. I. (2013). Sutnist' dydaktychnoyi odynytsi tekhnolohiyi sytuatsiynoho navchannya u pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly [The essence of the didactic unit of situational learning technology in the training of future primary school teachers]. *Naukovyy visnyk Kremenets'koho oblasnoho humanitarno-pedahohichnoho instytutu im. Tarasa Shevchenka – Scientific Bulletin of the Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical*

Institute named after Taras Shevchenko, issue 1, 78–82 [in Ukrainian].

9. Osadchenko, I. I. (2011). *Teoriya i praktyka sytuatsynoho navchannya u pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly*. Uman': PP Zhovtyy [in Ukrainian].

10. Ostapenko, A. A. (2011). *Modelyuvannya bahatovymirnoyi pedahohichnoyi real'nosti: teoriya i tekhnolohiyi*. Kyiv: Osvita [in Ukrainian].

11. Petruk, O. M. (2019). Tekst yak stryzhneva dydaktychna odyntysya intehrovanoho pidruchnyka z ukrayins'koyi movy dlya shkil z navchannyam movamy natsional'nykh menshyn. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718291/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%8F%D0%BA%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%B6%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B0%20%D0%B4%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8F.pdf> [in Ukrainian].

12. Povidaychuk, O. S., Zhylenko, R. V. (2020). Tekhnolohiyi profesiynoyi pidhotovky maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv do naukovo-doslidnyts'koyi diyal'nosti [Technologies of professional training of future social workers for research activities]. *Naukovyy visnyk*

Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University, issue 2 (47), 125–129 [in Ukrainian].

13. Romanovs'ka, L. I. (2013). Pidhotovka maybutnikh sotsial'nykh pedahohiv do profesiynoyi diyal'nosti ta pozytyvni tendentsiyi takoho protsesu v Ukrayini [Preparation of future social pedagogues for professional activity and positive trends of such a process in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats' Khmel'nyts'koho instytutu sotsial'nykh tekhnolohiy Universytetu «Ukrayina» – Collection of scientific works of the Khmelnytskyi Institute of Social Technologies of the University «Ukraine», 2 (8), 224–227 [in Ukrainian].*

14. Spivak, YA. O. (2018). Profesiyna pidhotovka sotsial'nykh pratsivnykiv: vitchyznyanyy i mizhnarodnyy dosvid [Professional training of social workers: domestic and international experience]. *Dukhovnist' osobystosti: metodolohiya, teoriya i praktyka – Personal spirituality: methodology, theory and practice, issue 6 (87), 134–145 [in Ukrainian].*

15. Yurkiv, YA. I. (2021). Teoriya i praktyka profesiynoyi pidhotovky maybutnikh sotsial'nykh pedahohiv ta sotsial'nykh pratsivnykiv do roboty iz vrazlyvymy katehoriyamy naselennya. *Doctor's thesis*. Starobil's'k [in Ukrainian].

CHARACTERISTICS OF THE PSYCHO-EDUCATIONAL SITUATION AS A DIDACTIC UNIT IN THE TRAINING OF FUTURE SOCIAL WORKERS/EDUCATORS

Osadchenko I. I.

Abstract. *The article, based on the analysis of scientific sources, characterizes the psychopedagogical situation as a didactic unit in the training of future social workers/teachers. The didactic unit is considered as the smallest part of educational information, which is necessary for perception, analysis and assimilation by future social workers/teachers. From the point of view of the system approach, the key unit of situational learning technology is the educational psycho-pedagogical situation, which is a component of the learning content and its didactic and organizational feature. It is asserted that the psychopedagogical situation is the smallest didactic unit in the context of training future social workers/teachers. A logical emphasis is placed on the word "smallest", without claiming the universality of the psycho-pedagogical situation as a didactic unit in the didactic field of professional training. As for the use of situational learning technology in the training of future social workers/teachers, an important indicator of its effectiveness is the close connection between theory and practice, which arises as a result of mobile analysis of a wide range of problems (information) of practical activity. However, solving the problem is still a work in progress: students – future social workers/teachers – must perceive the reactions of others to their actions, understanding that different solutions are possible, provided that the risk of decision-making remains with them, and not with the teacher, interpreting the consequences of making hasty decisions or independent thinking about the work done. It has been proven that in the conditions of such preparation, the preparation (competence) of the teacher himself becomes extremely important: he must be an experienced practitioner in the field of social work and social pedagogy and a person with a high level of analytical thinking, because he must not only know in advance the likely options for the correct solution to the situation, but also mobile to respond to students' options. The skills that future social workers/teachers must acquire are developed according to certain rules. The teacher performs the role of a presenter, moderator, acting as a commentator, announcer, interviewer who formulates questions, writes down answers, supports the discussion or simply supports the independent analysis of the psycho-pedagogical situation of students.*

Key words: *psycho-pedagogical situation, didactic unit, professional training, future social workers/teachers, situational learning technology.*